

Młodzi obywatele – prawa i obowiązki

Czy trzeba mieć 18 lat, aby być aktywnym obywatelem?

- Czy uczeń może wpływać na życie swojej szkoły?
- Czy młoda osoba może pomagać mieszkańcom swojej miejscowości?
- Czy można zmieniać swoje otoczenie bez udziału w wyborach?
- Czy napisanie petycji lub zorganizowanie szkolnej akcji jest działaniem obywatelskim?

Czego nauczysz się podczas warsztatów?

- 1 wyjaśniać, kim jest obywatel
- 2 odróżniać prawa od obowiązków
- 3 podać przykłady praw człowieka i praw obywatelskich
- 4 wyjaśniać, czym jest społeczeństwo obywatelskie
- 5 wskazać sposoby wpływania na życie otoczenia
- 6 analizować i szukać rozwiązań problemów

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Minister
Edukacji

ŚWIADOMI W SIECI
AKTYWNI W SPOŁECZEŃSTWIE

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu
„Kompas Młodego Obywatela”

Dokończ zdanie i zapisz trzy pierwsze skojarzenia

Obywatel to dla mnie osoba, która...

**bierze udział w
wyborach**

przestrzega prawa

**interesuje się swoją
miejscowością**

pomaga innym

reaguje na
niesprawiedliwość

**dba o wspólne
otoczenie**

Obywatel to osoba, którą łączy z państwem szczególna więź prawna, jaką jest obywatelstwo

Obywatelstwo oznacza, że:

- państwo zapewnia człowiekowi określone prawa i ochronę
- człowiek ma wobec państwa określone obowiązki
- obywatel może uczestniczyć w życiu publicznym
- obywatel należy do wspólnoty politycznej

Człowiek, obywatel i mieszkaniec - te pojęcia nie oznaczają dokładnie tego samego

Człowiek posiada podstawowe prawa wynikające z jego godności.

Obywatel jest prawnie związany z określonym państwem.

Mieszkaniec to osoba, która żyje w danej miejscowości lub na określonym terenie.

Wiele praw przysługuje każdemu człowiekowi, niezależnie od obywatelstwa.

Niektóre prawa, na przykład udział w określonych wyborach, zależą od wieku, obywatelstwa lub miejsca zamieszkania.

Każda wspólnota ma swoje zasady, potrzeby i cele. W każdej możemy wpływać na innych i sami podlegać ich wpływowi. Każdy z nas może jednocześnie należeć do wielu wspólnot, lecz do jakich wspólnot należymy?

- rodzina
- klasa
- szkoła
- grupa przyjaciół
- osiedle lub sołectwo
- gmina
- powiat
- województwo
- państwo
- wspólnota europejska
- grupa zainteresowań

PRAWDA CZY FAŁSZ

**Osoba przed ukończeniem
18 lat nie może podejmować
żadnych działań
obywatelskich**

**Tylko politycy mogą wpływać
na życie publiczne**

**Można mieć wpływ na swoją
szkołę**

**Działanie obywatelskie
zawsze wymaga pieniędzy**

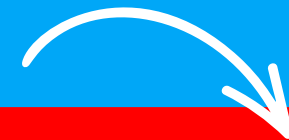
PRAWDA CZY FAŁSZ

FAŁSZ

**Osoba przed ukończeniem
18 lat nie może podejmować
żadnych działań
obywatelskich**

FAŁSZ

**Tylko politycy mogą wpływać
na życie publiczne**

PRAWDA

**Można mieć wpływ na swoją
szkołę**

FAŁSZ

**Działanie obywatelskie
zawsze wymaga pieniędzy**

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Minister
Edukacji

ŚWIADOMI W SIECI
AKTYWNI W SPOŁECZEŃSTWIE

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu
„Kompas Młodego Obywatela”

Co to jest społeczeństwo obywatelskie?

Spółeczeństwo obywatelskie tworzą ludzie, którzy:

- interesują się sprawami wspólnymi
- potrafią działać razem
- zakładają organizacje i nieformalne grupy
- pomagają innym
- kontrolują działania władz
- zabierają głos w ważnych sprawach
- zgłaszają własne pomysły
- biorą odpowiedzialność za swoje otoczenie

Spółeczeństwo obywatelskie rozwija się wtedy, gdy ludzie nie czekają wyłącznie na działania instytucji, ale sami podejmują inicjatywę.

Społeczeństwo obywatelskie opiera się na kilku ważnych wartościach

zaufanie

dialog

odpowiedzialność

współpraca

solidarność

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Minister
Edukacji

ŚWIADOMI W SIECI
AKTYWNI W SPOŁECZEŃSTWIE

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu
„Kompas Młodego Obywatela”

Prawo, obowiązek, odpowiedzialność

Prawo to możliwość działania lub korzystania z określonej ochrony, którą zapewniają przepisy

Obowiązek to wymagane zachowanie, którego powinniśmy przestrzegać

Odpowiedzialność to świadomość, że nasze decyzje mają skutki dla nas i dla innych ludzi

Prawo, obowiązek, odpowiedzialność

Przykłady:

Mam prawo wyrazić opinię

Ponoszę odpowiedzialność za sposób, w jaki przekazuję swoje zdanie

Mam obowiązek szanować godność innych

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Minister
Edukacji

ŚWIADOMI W SIECI
AKTYWNI W SPOŁECZEŃSTWIE

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu
„Kompas Młodego Obywatela”

Kto rządzi państwem?

W dużym uproszczeniu władza państwowa jest podzielona na trzy obszary:

Władzę ustawodawczą, która ustanawia prawo, sprawują w Polsce Sejm i Senat.

Władza wykonawcza - wprowadza prawo w życie i zarządza państwem. Sprawują ją Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej oraz Rada Ministrów.

Władza sądowa ma za zadanie rozstrzygać spory i stać na straży przestrzegania prawa. Sprawują ją sądy i trybunały.

Podział władz ma zapobiegać skupieniu całej władzy w jednym miejscu.

Samorząd – władza najbliższej mieszkańców

Samorząd terytorialny zajmuje się sprawami dotyczącymi codziennego życia mieszkańców.

Gmina odpowiada między innymi za lokalne drogi, odpady, wodociągi, część szkół, transport lokalny czy tereny rekreacyjne.

Powiat realizuje zadania obejmujące większy obszar, na przykład prowadzenie części szkół ponadpodstawowych i dróg powiatowych.

Województwo samorządowe organizuje wojewódzkie przewozy pasażerskie, wspiera rozwój regionu oraz prowadzi wybrane instytucje ochrony zdrowia i kultury.

Skąd się biorą nasze prawa i obowiązki?

Źródłami powszechnie obowiązującego prawa w Polsce są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Na obszarze działania organów, które je ustanowiły, obowiązują również akty prawa miejscowego.

Konstytucja jest najwyższym prawem. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli nie można ich pogodzić. Prawo Unii Europejskiej może być stosowane bezpośrednio i w razie kolizji ma pierwszeństwo przed ustawami.

Rozporządzenia z mocą ustawy mogą być wydawane tylko w wyjątkowych warunkach określonych w art. 234 Konstytucji i mają moc ustawy.

Konstytucja to najważniejszy akt prawny w Polsce. Określa podstawowe zasady działania państwa, prawa i wolności człowieka oraz zadania najważniejszych organów, takich jak Sejm, Senat, Prezydent, Rada Ministrów i sądy.

Można ją porównać do najważniejszego regulaminu całego państwa. Wszystkie pozostałe przepisy muszą być z nią zgodne.

Umowa międzynarodowa to porozumienie zawarte przez Polskę z innym państwem albo organizacją międzynarodową.

Ratyfikacja oznacza oficjalne zatwierdzenie takiej umowy przez państwo. Po ratyfikowaniu i ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw umowa staje się częścią polskiego prawa.

Niektóre ratyfikowane umowy międzynarodowe mają pierwszeństwo przed ustawą, gdy nie można pogodzić zapisów ustawy z treścią umowy.

Ustawa to akt prawny, który dokładniej reguluje konkretną dziedzinę życia. Ustawę uchwała Sejm. Następnie rozpatruje ją Senat, który może przyjąć ją bez zmian, zaproponować poprawki albo ją odrzucić. Po zakończeniu prac parlamentarnych ustawa jest przekazywana Prezydentowi. Prezydent może ją podpisać, skierować do Trybunału Konstytucyjnego albo odmówić podpisania i przekazać Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Podpisana ustawa musi zostać ogłoszona w Dzienniku Ustaw.

Ustawa nie może być sprzeczna z Konstytucją.

Można powiedzieć, że Konstytucja wskazuje najważniejszą zasadę, a ustawa wyjaśnia, jak ta zasada ma działać w praktyce.

Uchwała to decyzja podejmowana przez grupę osób tworzących dany organ, najczęściej w wyniku głosowania.

Uchwały mogą podejmować między innymi:

- **Sejm i Senat**
- **Rada Ministrów**
- **rada gminy lub rada miasta**
- **rada powiatu**
- **sejmik województwa**
- **rada pedagogiczna**
- **zarząd stowarzyszenia lub fundacji**

Nie każda uchwała jest prawem obowiązującym wszystkich mieszkańców. Niektóre dotyczą wyłącznie wewnętrznych spraw danego organu. Uchwała rady gminy może jednak być aktem prawa miejscowego, jeżeli została wydana na podstawie ustawy i prawidłowo ogłoszona. Wtedy obowiązuje na terenie danej gminy.

Rozporządzenie jest powszechnie obowiązującym aktem prawnym o randze niższej niż ustawa. Może zostać wydane wyłącznie przez organ wskazany w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Jego głównym celem jest uszczegółowienie i wykonanie przepisów zawartych w ustawie.

Rozporządzenie wydawane jest przez uprawnione organy władzy (np. Radę Ministrów, poszczególnych ministrów czy Prezydenta).

Zarządzenie najczęściej reguluje sposób działania określonego urzędu, instytucji albo jednostek podległych osobie, która je wydaje. Konstytucyjne zarządzenia mają charakter wewnętrzny i nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywatela.

Do zapamiętania

Konstytucja – najważniejsze zasady całego państwa

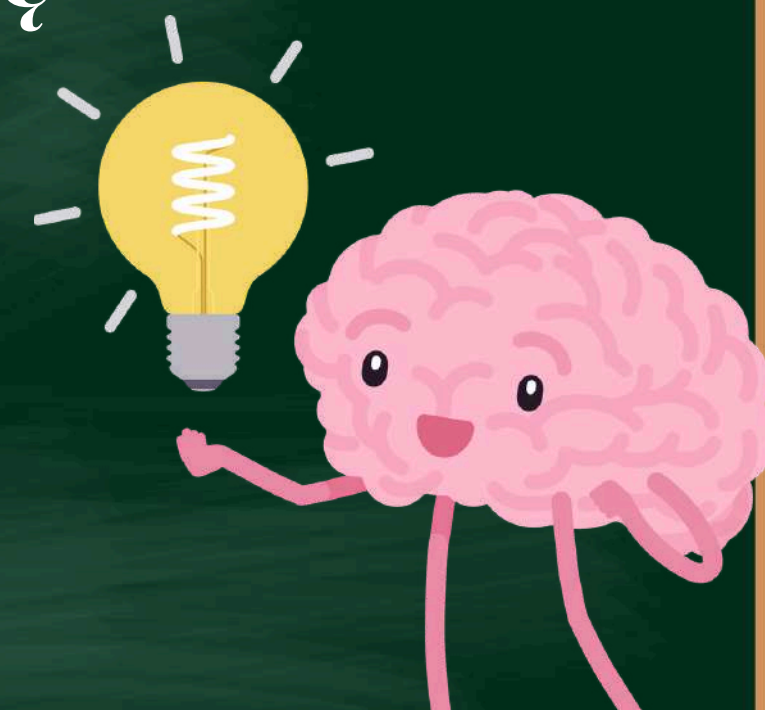
Ustawa – reguluje określoną dziedzinę życia

Umowa międzynarodowa – zasady uzgodnione przez Polskę z innymi państwami lub organizacjami

Rozporządzenie – wyjaśnia szczegółowo, jak wykonać ustawę

Zarządzenie – najczęściej wewnętrzna instrukcja działania

Uchwała – decyzja podjęta wspólnie przez określony organ

Prawo do równego traktowania

Wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Dyskryminacja występuje, gdy ktoś jest gorzej traktowany na przykład ze względu na:

- płeć
- wiek
- niepełnosprawność
- pochodzenie
- narodowość
- język
- religię lub światopogląd
- sytuację materialną
- inne cechy osobiste

Równość nie zawsze oznacza identyczne traktowanie. Czasami zapewnienie równych szans wymaga dodatkowego wsparcia.

Prawo do prywatności

Prywatność obejmuje między innymi:

- życie osobiste i rodzinne
- wizerunek
- korespondencję
- dane osobowe
- informacje o zdrowiu
- miejsce zamieszkania
- prywatne rozmowy
- aktywność w internecie

Zanim opublikujesz zdjęcie lub nagranie innej osoby, pomyśl, czy wyraziła na to zgodę, ponieważ to, że mamy dostęp do informacji o kimś, nie oznacza, że możemy ją dowolnie rozpowszechniać. Rozpowszechnianie wizerunku co do zasady wymaga zezwolenia, z wyjątkami przewidzianymi w prawie.

Wolność wyrażania opinii

Każdy ma prawo:

- posiadać własne poglądy
- wypowiadać swoje zdanie
- zdobywać informacje
- przekazywać informacje
- uczestniczyć w dyskusji
- krytykować decyzje i działania instytucji

Wolność słowa chroni także wypowiedzi, które nie podobają się wszystkim.

Nie oznacza jednak prawa do bezkarnego obrażania, grożenia, pomawiania innych osób lub naruszania ich praw.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Minister
Edukacji

ŚWIADOMI W SIECI
AKTYWNI W SPOŁECZEŃSTWIE

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu
„Kompas Młodego Obywatela”

Wolność zgromadzeń i zrzeszania się

Ludzie mogą wspólnie wyrażać swoje poglądy i działać na rzecz określonych celów.

Zgromadzenie to pokojowe zebranie osób w określonej sprawie, na przykład marsz lub manifestacja. Każdy może uczestniczyć w pokojowym zgromadzeniu. Formalnym organizatorem zgromadzenia może być jednak osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Osoba niepełnoletnia może uczestniczyć w zgromadzeniu, ale co do zasady nie może samodzielnie przeprowadzić wymaganej procedury organizacyjnej.

Zrzeszenie to dobrowolne połączenie ludzi, którzy chcą działać wspólnie, na przykład stowarzyszenie.

Korzystając z tych wolności, trzeba przestrzegać prawa, zasad bezpieczeństwa i praw innych osób. Organizowanie zgromadzenia wymaga spełnienia warunków określonych w ustawie.

Prawo do nauki daje młodemu człowiekowi możliwość zdobywania wiedzy, rozwijania umiejętności oraz przygotowywania się do dalszego życia. Szkoła powinna być miejscem bezpiecznym, dostępnym dla wszystkich i wolnym od przemocy. Powinna wspierać rozwój ucznia, szanować jego godność, umożliwiać mu wyrażanie własnego zdania oraz przygotowywać go do świadomego uczestnictwa w życiu społecznym.

Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia. Obowiązek szkolny trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia.

Prawa ucznia i samorząd uczniowski

Samorząd uczniowski tworzą wszyscy uczniowie danej szkoły, a nie wyłącznie osoby wybrane do jego organów. Może on przedstawiać dyrektorowi, radzie pedagogicznej oraz radzie szkoły wnioski i opinie dotyczące spraw ważnych dla uczniów. Uczniowie mają prawo znać program nauczania i wymagania edukacyjne, otrzymywać jawne i uzasadnione oceny, rozwijać swoje zainteresowania, redagować gazetkę szkolną, organizować wydarzenia oraz wybierać opiekuna samorządu.

Samorząd uczniowski może także angażować się w wolontariat i podejmować działania na rzecz szkoły oraz lokalnej społeczności.

Zasady te dotyczą szkół i placówek objętych art. 85 Prawa oświatowego. W innych szkołach sposób działania reprezentacji uczniowskiej może określać statut.

Prawa dziecka

Dzieckiem, co do zasady, jest osoba, która nie ukończyła 18 lat. Każde dziecko ma prawo do życia, rozwoju, edukacji, odpoczynku, ochrony zdrowia

i prywatności. Powinno być chronione przed przemocą, wykorzystywaniem oraz innymi sytuacjami, które mogą naruszać jego bezpieczeństwo i godność.

Dziecko ma również prawo wyrażać własne zdanie, otrzymywać informacje dostosowane do swojego wieku oraz wychowywać się w rodzinie. Jego opinia powinna być brana pod uwagę odpowiednio do wieku i stopnia dojrzałości. Konstytucja zobowiązuje władze publiczne do ochrony praw dziecka.

Ćwiczenie

Jakiego prawa może dotyczyć dana sytuacja? Co można zrobić?

Sytuacja 1: Ktoś publikuje bez zgody ośmieszające zdjęcie koleżanki.

Sytuacja 2: Uczeń otrzymuje ocenę, ale nie może dowiedzieć się, z czego ona wynika.

Sytuacja 3: Grupa uczniów chce zorganizować szkolną debatę. Jak powinna przygotować wydarzenie i z kim uzgodnić jego zasady?

Sytuacja 4: Uczeń jest wyśmiewany ze względu na pochodzenie.

Ćwiczenie

Jakiego prawa może dotyczyć dana sytuacja? Co można zrobić?

Sytuacja 1: Ktoś publikuje bez zgody ośmieszające zdjęcie koleżanki.

Sytuacja 2: Uczeń otrzymuje ocenę, ale nie może dowiedzieć się, z czego ona wynika.

Sytuacja 3: Grupa uczniów chce zorganizować szkolną debatę. Jak powinna przygotować wydarzenie i z kim uzgodnić jego zasady?

Sytuacja 4: Uczeń jest wyśmiewany ze względu na pochodzenie.

Możliwe odpowiedzi: prawo do prywatności, prawo do jawnej i umotywowanej oceny, prawo do aktywności uczniowskiej po uzgodnieniu zasad oraz prawo do równego traktowania.

Obowiązek przestrzegania prawa

Konstytucja wskazuje, że każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo obowiązuje obywateli, osoby mieszkające na terenie Polski, instytucje, przedsiębiorców, funkcjonariuszy publicznych oraz organy władzy. Oznacza to, że nikt nie powinien stawiać się ponad obowiązującymi przepisami.

Co do zasady nieznajomość prawa nie zwalnia z odpowiedzialności. Dlatego w sytuacjach budzących wątpliwości warto zadawać pytania, korzystać z wiarygodnych źródeł oraz poznawać zasady związane z działaniami, w których uczestniczymy.

Troska o dobro wspólne

Dobro wspólne obejmuje rzeczy, miejsca i wartości, z których korzysta cała społeczność. Może nim być bezpieczeństwo mieszkańców, szkoła, park, biblioteka, czyste powietrze, transport publiczny, zabytki, wspólna przestrzeń, wzajemne zaufanie oraz uczciwe zasady obowiązujące wszystkich.

Troska o dobro wspólne może polegać na ochronie wspólnego mienia, reagowaniu na zauważone problemy, szanowaniu przestrzeni publicznej oraz odpowiedzialnym korzystaniu z dostępnych zasobów. Obowiązek wierności Rzeczypospolitej Polskiej i troski o dobro wspólne dotyczy obywateli polskich.

Obowiązek obrony Ojczyzny

Konstytucja stanowi, że obrona Ojczyzny jest obowiązkiem obywatela polskiego. Nie oznacza to jednak, że każda młoda osoba musi natychmiast podejmować obowiązki wojskowe.

Zakres prawnego obowiązku obrony Ojczyzny i obowiązku służby wojskowej określa ustawa. Udzielanie pierwszej pomocy, znajomość zasad alarmowania, ochrona ważnych informacji i odpowiedzialne korzystanie z mediów nie są formami służby wojskowej, ale są zachowaniami wspierającymi bezpieczeństwo państwa i wspólnoty.

Obowiązek dbania o środowisko

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

W codziennym życiu troska o środowisko może oznaczać ograniczanie marnowania wody, segregowanie odpadów, oszczędzanie energii, niewyrzucanie śmieci, odpowiedzialne zakupy oraz korzystanie z transportu zbiorowego.

Dbanie o środowisko to również ochrona zieleni i zgłaszanie nielegalnych wysypisk. Środowisko jest dobrem wspólnym, z którego korzystają nie tylko osoby żyjące obecnie, ale również przyszłe pokolenia.

Odpowiedzialność w szkole i internecie

Odpowiedzialny uczeń i użytkownik internetu szanuje innych ludzi, nie stosuje przemocy i nie niszczy wspólnego mienia. Nie rozpowszechnia ośmieszających zdjęć ani nagrań, nie przekazuje dalej niesprawdzonych informacji i dotrzymuje podjętych ustaleń. Potrafi również przyznać się do błędu i spróbować naprawić jego skutki.

Odpowiedzialność oznacza także reagowanie, gdy ktoś jest krzywdzony, oraz zwrócenie się o pomoc do osoby dorosłej, gdy sytuacja przekracza nasze możliwości. Brak reakcji może powodować konsekwencje moralne i społeczne, a w określonych prawem sytuacjach również prawne.

Ćwiczenie: Kręgi odpowiedzialności

Narysuj na kartce cztery kręgi, które będą symbolizowały różne obszary odpowiedzialności. Pierwszy z nich powinien dotyczyć ciebie, drugi twojej klasy i szkoły, trzeci twojej miejscowości, a czwarty państwa i świata. W każdym kręgu zapisz jedno działanie, za które możesz wziąć odpowiedzialność.

Możesz na przykład postanowić, że będziesz sprawdzać informacje przed ich udostępnieniem, wspierać osoby wykluczone w szkole, zgłaszać zniszczone elementy wspólnej przestrzeni lub ograniczać marnowanie żywności. Ćwiczenie pokazuje, że odpowiedzialność może dotyczyć zarówno bardzo bliskiego otoczenia, jak i problemów o szerszym znaczeniu.

Samorząd uczniowski – pierwsza szkoła demokracji

Samorząd uczniowski może rozpoznawać potrzeby uczniów, przedstawiać wnioski dyrekcji, organizować wydarzenia, prowadzić konsultacje i przygotowywać debaty (w porozumieniu z dyrektorem szkoły). Może także wspierać działania wolontariackie (w porozumieniu z dyrektorem szkoły), przekazywać ważne informacje oraz reprezentować całą społeczność uczniowską.

Dobry samorząd uczniowski nie powinien zajmować się wyłącznie organizowaniem dyskotek, dni tematycznych i wydarzeń rozrywkowych. Jego ważnym zadaniem jest również przedstawianie problemów uczniów, proponowanie rozwiązań i reprezentowanie ich interesów w rozmowach z władzami szkoły.

Młodzieżowe rady i sejmiki

W samorządach mogą działać młodzieżowe rady gmin, młodzieżowe rady powiatów oraz młodzieżowe sejmiki województw. Ich zadaniem jest reprezentowanie głosu młodych mieszkańców i włączanie ich w życie lokalnej wspólnoty.

Rady te mają charakter konsultacyjny, ponieważ mogą wyrażać opinie, doradczy, ponieważ przedstawiają stanowiska i rekomendacje, oraz inicjatywny, ponieważ mogą proponować własne działania. Zasady wyboru członków, długość kadencji i sposób funkcjonowania określa statut danej rady lub sejmiku. Statut nadaje właściwa rada gminy, rada powiatu albo sejmik województwa.

Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne służą poznaniu opinii mieszkańców przed podjęciem ważnych decyzji. Mogą dotyczyć przebudowy parku, zmian w komunikacji publicznej, stworzenia programu dla młodzieży, lokalizacji nowych obiektów, strategii rozwoju, sposobu zagospodarowania przestrzeni lub oferty instytucji kultury.

Udział w konsultacjach nie oznacza, że ostatecznie zostanie wybrana dokładnie nasza propozycja. Instytucja prowadząca konsultacje powinna jednak poznać argumenty mieszkańców, przeanalizować je i uwzględnić podczas podejmowania decyzji.

Budżet obywatelski

Budżet obywatelski jest szczególną formą konsultacji społecznych. Mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują o przeznaczeniu części wydatków gminy. Szczegółowe wymagania dotyczące projektów, sposób głosowania oraz ustalania wyników określa uchwała rady gminy.

Status mieszkańca nie zależy od osiągnięcia określonego wieku. Organy samorządu nie powinny wykluczać dzieci i młodzieży z udziału w budżecie obywatelskim wyłącznie ze względu na wiek. Przed udziałem należy jednak sprawdzić obowiązującą uchwałę i techniczny sposób zgłoszenia projektu lub oddania głosu.

Jak młoda osoba może działać już dziś?

Młoda osoba może działać m.in. w samorządzie uczniowskim, młodzieżowej radzie, konsultacjach społecznych, budżecie obywatelskim, wolontariacie, grupie nieformalnej lub stowarzyszeniu. Może także składać petycje oraz kontaktować się z radnym, urzędem albo lokalną instytucją.

Pierwszym krokiem może być rozmowa, zebranie informacji i znalezienie osób, które pomogą zrealizować pomysł.

Rada młodych obywateli – rozwiązujemy prawdziwy problem

Uczniowie wcielają się w członków Rady Młodych Obywateli. Każdy zespół wybiera jeden problem dotyczący życia młodzieży.

Przykładowe problemy:

- w szkole brakuje miejsca, w którym uczniowie mogą odpocząć
- część uczniów jest wykluczana z wydarzeń klasowych
- uczniowie nie wiedzą, do kogo zgłaszać przypadki przemocy
- w okolicy szkoły brakuje bezpiecznego przejścia dla pieszych
- informacje o działaniach samorządu uczniowskiego nie docierają do uczniów
- na terenie miejscowości brakuje miejsca przeznaczonego dla młodzieży

Rada młodych obywateli – rozwiązujemy prawdziwy problem

Grupa przygotowuje Plan działania młodych obywateli, odpowiadając na następujące pytania:

Jaki problem zauważyliśmy? Uczniowie opisują go w dwóch lub trzech zdaniach

Jakich praw lub obowiązków dotyczy ta sytuacja? Może to być na przykład prawo do bezpieczeństwa, prywatności, równego traktowania, wyrażania opinii albo obowiązek szanowania innych

Kogo dotyczy problem? Należy wskazać osoby, które doświadczają jego skutków

Rada młodych obywateli – rozwiązujemy prawdziwy problem

Każdy zespół przygotowuje jednostronicowy Plan działania młodych obywateli, zawierający:

- nazwę inicjatywy
- opis problemu
- wskazane prawo lub obowiązek
- proponowane rozwiązanie
- adresata działania
- pierwsze trzy kroki
- oczekiwany rezultat

Podsumowanie – młody obywatel ma wpływ!

- Prawa chronią naszą godność, wolność i możliwość uczestniczenia w życiu wspólnoty.
- Obowiązki oznaczają odpowiedzialność za własne decyzje, innych ludzi i dobro wspólne.
- Nie trzeba mieć 18 lat, aby działać społecznie i zmieniać swoje otoczenie.
- Możesz angażować się przez samorząd uczniowski, młodzieżową radę, konsultacje, budżet obywatelski, wolontariat, petycje i inicjatywy lokalne.
- Sprawczość zaczyna się od zauważenia problemu, rozmowy, przygotowania rozwiązania i wykonania pierwszego kroku.

Podstawowe akty wykorzystane w prezentacji:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.
- Konwencja o prawach dziecka z 20 listopada 1989 r.
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
- Ustawa z 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach
- Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny
- Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych
- Ustawa z 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny
- Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym
- Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa
- Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach
- Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679